

Εισαγωγή

Το Πανεπιστήμιο βρίσκεται σε ένα μεταίχμιο, χρειάζεται και αναζητά την αλλαγή, η εκπαιδευτική κοινότητα αλλά και η κοινή γνώμη είναι πεπεισμένες γι' αυτό.

Το κείμενο της διαβούλευσης ορθά επισημαίνει και σκιαγραφεί προβλήματα που αντιμετωπίζει η δημόσια Ανώτατη Εκπαίδευση στη χώρα μας. Επίσης, ορθά παραθέτει πιθανά διακυβεύματα των αλλαγών που πρέπει να επιχειρηθούν.

Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη μας ότι:

Α) μια πρόταση μεταρρύθμισης προκειμένου να υπάρχουν σοβαρές πιθανότητες επιτυχίας στην εφαρμογή της θα πρέπει να υπερβαίνει τα όρια και την πίεση της τρέχουσας συγκυρίας (οικονομική κρίση, ανάγκη περιστολής δαπανών) και να διέπεται από ένα όραμα στρατηγικής ανάπτυξης των Πανεπιστημίων και εν γένει της Ανωτάτης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα,

Β) μια πρόταση μεταρρύθμισης πρέπει να δημιουργεί **κοινωνικό δυναμισμό** ικανό να ανατρέψει την ακινησία και το τέλμα που επιδιώκουν οι συντηρητικές-κατεστημένες δυνάμεις, και να διαμορφώσει πολιτικές διαγράφοντας προοπτικές ανοιχτών οριζόντων και ουσιαστικής προόδου,

Γ) μια πρόταση μεταρρύθμισης θα πρέπει να εκφράζει τις κοινωνικές ανάγκες όπως έχουν ωριμάσει σε ευρύτερα τμήματα της πανεπιστημιακής κοινότητας και της κοινής γνώμης,

Δ) οι συντάκτες της προτεινόμενης, καταρχήν σε διαβούλευση, μεταρρύθμισης δεν έχουν σκεφτεί καν τις προϋποθέσεις εφαρμογής της,

καταλήγουμε στις διαπιστώσεις ότι:

- απαιτείται **κοινωνικός δυναμισμός** ως προϊόν συναίνεσης και βαθιάς συνεννόησης όλων των φορέων της Ανωτάτης εκπαίδευσης με το Υπουργείο Παιδείας,
- ο απαιτούμενος **κοινωνικός δυναμισμός** δεν υπάρχει και δεν έχει αναζητηθεί,
- μόνο μια **μεγάλη κοινωνική δυναμική** είναι δυνατό να επιβάλει και να στηρίξει για μεγάλο χρονικό διάστημα ώστε να πετύχει, μια αναγκαία όσο ποτέ σήμερα συνολική μεταρρύθμιση στην Ανώτατη Εκπαίδευση.

Σχόλια επί του κειμένου

Η διαφαινόμενη αρνητική δυναμική στήριξης της πρότασης μεταρρυθμιστικής προοπτικής των Πανεπιστημίων, έχει τις αιτίες της στο κείμενο διαβούλευσης για το νέο Νόμο Πλαίσιο για την Ανώτατη Εκπαίδευση που χαρακτηρίζεται από:

1. Έλλειψη Οράματος-Στόχου: Ποιο είναι το όραμα της Πολιτείας για την Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση;; Θα είναι ενταγμένο σε μια συνεχή διαδρομή Εθνικής Παιδείας από την Α'θμια προς την Γ'θμια Εκπαίδευση; Τα Γ'θμια ιδρύματα θα προσφέρουν Παιδεία, Εκπαίδευση ή μόνο Εξατομικευμένες Δεξιότητες; Θα είναι, πλήρως και αποκλειστικά, Δημόσια η Ανώτατη Εκπαίδευση ή όχι; Θα διατηρηθούν και θα ενισχυθούν οι άξονες των ιδιαιτεροτήτων της χώρας μας (η διαφορετικότητα οδηγεί και στην ανταγωνιστικότητα) ή θα ομογενοποιηθούν σε ένα (κακό) αντίγραφο του Αγγλοσαξονικού μοντέλου (και θα είμαστε ουραγοί των US- and UK-like Πανεπιστημίων που θα δημιουργηθούν στη χώρα μας);

Όσον αφορά την έρευνα σε επίπεδο στρατηγικής, υποστηρίζουμε με σθεναρό τρόπο την περαιτέρω ενίσχυση της έρευνας στα ΑΕΙ και όχι, όπως διαφαίνεται από το κείμενο, τον περιορισμό της σε εξω-πανεπιστημιακό επίπεδο.

2. Έλλειψη ειλικρινών προθέσεων: Το κείμενο της διαβούλευσης μιλάει για «Νέα ταυτότητα με νέα ηγεσία και ενίσχυση της αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ». Όμως το πλαίσιο που προτείνεται για τη νέα ηγεσία και την αυτοδιοίκηση των ΑΕΙ (Συμβούλιο ΑΕΙ, Περιφερειακά Συμβούλια) οδηγούν ακριβώς στην αντίθετη κατεύθυνση, στον ασφυκτικό περιορισμό του αυτοδιοίκητου των ΑΕΙ (μάλιστα με διατάξεις που πιθανά να είναι αντισυνταγματικές).

Διεκδικούμε και θα είμαστε αρωγοί σε οποιαδήποτε προσπάθεια πραγματικής ενίσχυσης του Αυτοδιοίκητου των Πανεπιστημίων με ουσιαστικές δομικές αλλαγές σε θεσμούς και υπάρχουσες προβληματικές λειτουργίες που θα μεταβάλουν ριζικά τις κατεστημένες αντιλήψεις και νοοτροπίες και θα καταπολεμούν ευθέως την ακινησία και το τέλμα και τις σχέσεις διαπλοκής των επιμέρους συμφερόντων στο χώρο της Εκπαίδευσης (εντός και εκτός).

3. Απαξίωση και Έλλειψη Εμπιστοσύνης: Το κείμενο της διαβούλευσης περιέχει πρωτοφανείς απαξιωτικούς χαρακτηρισμούς για τα Ελληνικά Πανεπιστήμια και για τους λειτουργούς της Ανώτατης Εκπαίδευσης, τα μέλη ΔΕΠ (Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό). Τα όποια κακά παραδείγματα υπάρχουν, και υπάρχουν, δεν μπορούν να γενικεύονται και να δημιουργούν ισοπεδωτικές εντυπώσεις στην Ελληνική Κοινωνία για τα ΑΕΙ και τους λειτουργούς τους.

Γιατί η Ελληνική Πολιτεία δεν ανέδειξε στο κείμενο διαβούλευσης τα λαμπρά παραδείγματα των εκπαιδευτικών και ερευνητικών μονάδων που υπάρχουν στη χώρα μας; Γιατί δεν τα κατέστησε φάρους και πρότυπα στους οποίους θα πρέπει να μοιάσουν και όλες οι υπόλοιπες μονάδες;

Πως ο Εκπαιδευτικός και ο Ερευνητικός Ιστός της χώρας μας θα γίνουν μπροστάρης της Νέας Ελλάδας που ευαγγελίζεται η Πολιτεία, αν η ίδια η

Πολιτεία απαξιώνει τους Έλληνες Πανεπιστημιακούς Δασκάλους και Ερευνητές και αναγνωρίζει οτιδήποτε είναι Ξένο και Διεθνές ως Πρότυπο για μίμηση;

4. Οικονομίστικο Πνεύμα: Η Πολιτεία δεν έχει αντιληφθεί (ή δεν ενδιαφέρεται να αντιληφθεί) ότι το κυρίαρχο πρόβλημα της Ανώτατης Εκπαίδευσης είναι η μακροχρόνια υπο-χρηματοδότηση της. Πώς μπορούν τα ΑΕΙ να παρέχουν υψηλής ποιότητας εκπαίδευση και έρευνα χωρίς τις κατάλληλες υποδομές; Πώς μπορεί να «εγκαλεί» η Ελληνική Πολιτεία τα ΑΕΙ για έλλειψη ποιότητας όταν η κρατική χρηματοδότηση μειώνεται συστηματικά τις τελευταίες δεκαετίες ενώ ταυτόχρονα η ίδια αυξάνει με τις αποφάσεις της τον αριθμό των εισαγόμενων φοιτητών; Η «λύση» σε αυτό το πρόβλημα προβλέπεται στο κείμενο της διαβούλευσης μέσω της αλλαγής του χρηματοδοτικού σχήματος από «Χρηματοδότηση των Πανεπιστημίων» σε «Χρηματοδότηση του Φοιτητή» που θα οδηγήσει ουσιαστικά στον εκμηδενισμό της κρατικής χρηματοδότησης της Δημόσιας Ανώτατης Εκπαίδευσης. Αυτός είναι ο στόχος, η κατάργηση της Δημόσιας Ανώτατης Εκπαίδευσης; Αυτό τον στόχο θα κληθούν να υλοποιήσουν τα νέα διοικητικά σχήματα που προβλέπει το κείμενο;

Η ανατροπή του καθεστώτος υποχρηματοδότησης (φρένο κάθε σημαντικής προσπάθειας) αποτελεί προϋπόθεση για οποιαδήποτε ποιοτική αναβάθμιση του συστήματος της Ανωτάτης Εκπαίδευσης.

Ταυτόχρονα, τασσόμαστε ενάντια σε οποιαδήποτε προσπάθεια να λειτουργήσει η υποχρηματοδότηση ως άλλοθι για να μην προχωρήσει η απαραίτητη συζήτηση για τη σωστή αξιοποίηση (ορθολογικοποίηση των δαπανών), την αποδοτικότητα και τον περιορισμό της σπατάλης των πόρων.

Μόνο μια βαθιά και ειλικρινής συζήτηση που θα οδηγήσει σε ευρείες συνεννοήσεις και συναινέσεις για τα θέματα χρηματοδότησης, μπορεί να φέρει αποτελέσματα που θα ανατρέψουν τη σημερινή ακινησία ή την κατά καιρούς προσπάθεια ανάδειξης ενός κρατισμού και συγκεντρωτισμού χωρίς όρια που δεν μπορεί να δώσει λύσεις σε κανένα υπαρκτό πρόβλημα.

5. Όραμα για Αναβάθμιση Σπουδών: Η Πολιτεία θα έπρεπε με συνέπεια να υποστηρίζει την αναβάθμιση της Παιδείας και της Εκπαίδευσης. Πράγματι υπάρχει ανάγκη για νέα, καινοτόμα, προγράμματα σπουδών με έμφαση στον διεπιστημονικό τους χαρακτήρα. Αντί γι' αυτό, η Πολιτεία προτείνει την οργάνωση και παροχή προγραμμάτων σπουδών μονοετούς και διετούς διάρκειας.. Για αυτήν την αναβάθμιση παλεύουμε;
6. «Ανακρίβειες»: Το κείμενο της διαβούλευσης δημιουργεί την εικόνα ότι τα Ελληνικά Πανεπιστήμια ομφαλοσκοπούν και είναι απομονωμένα από τη διεθνή πραγματικότητα. Μια προσεκτική έρευνα της διεθνούς βιβλιογραφίας και των ερευνητικών προγραμμάτων που έχουν υλοποιηθεί και υλοποιούνται στους ερευνητικούς χώρους των ΑΕΙ θα απεικόνιζε μια διαφορετική πραγματικότητα. Σαφώς χρειάζεται ενίσχυση του διεθνούς χαρακτήρα και της διεθνούς παρουσίας τους, σαφώς να προσελκυστούν και περισσότεροι ξένοι φοιτητές και ερευνητές.

Αλλά πώς θα επιτευχθεί αυτός ο στόχος όταν συνεχώς μειώνονται οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της εκπαίδευσης και της έρευνας; Έχει αναρωτηθεί η Ελληνική Πολιτεία τι θα συμβεί αν ένα πρωινό αποφασίσουν όλοι οι φοιτητές, Έλληνες και Ξένοι, να προσέλθουν στις αίθουσες θεωρητικής και εργαστηριακής διδασκαλίας;

Η στοχευμένη με βάση αναπτυξιακό σχέδιο γενναία αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης, η αξιολόγηση και η κοινωνική λογοδοσία για τη διάθεσή της, η οποία μπορεί και πρέπει να περιλαμβάνει αυστηρούς οικονομικούς ελέγχους, είναι σοβαρές προϋποθέσεις για την επιτυχία του διαλόγου για την εφαρμογή της, αλλά και για την επιτυχία της ίδιας της πρότασης.

Επιμύθιο

Πράγματι, υπάρχει ανάγκη αλλαγών στο χώρο της Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας. Όμως, πριν προταθούν και, πολύ περισσότερο, υλοποιηθούν αλλαγές με σοβαρές πιθανότητες επιτυχίας, θα πρέπει:

1. να γίνει μια πλήρης καταγραφή και ειλικρινής απεικόνιση της σημερινής κατάστασης στο χώρο της Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας (μακριά από απαξιωτικές και ισοπεδωτικές ατραπούς),
2. να χαραχθεί, οικουμενικά αν είναι δυνατό, το Όραμα της Ελληνικής Πολιτείας και Κοινωνίας για την Ανώτατη Εκπαίδευση και Έρευνα στον 21^ο αιώνα,
3. να διορθωθούν, περιοριστούν, εξορθολογιστούν οι διαδικασίες και οι θεσμοί που παράγουν δυσλειτουργίες και κακώς κείμενα εδώ και δύο τουλάχιστον δεκαετίες (χαρακτηριστικά αναξιοκρατίας, κομματισμού, διαπλοκής σε σχέση με εκλογές στα όργανα διοίκησης) με βάση την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και της στρατηγικής ανάπτυξης της Ανώτατης Εκπαίδευσης,
4. να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν, όχι βεβιασμένα, οι αλλαγές μέσα σε ένα κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ Πολιτείας και Πανεπιστημίου,
5. να σχεδιαστεί και να εφαρμοστεί ένα σύστημα ενίσχυσης και αξιολόγησης της Ανώτατης εκπαίδευσης που θα αξιολογεί τα Τμήματα και τα μέλη ΔΕΠ ως προς την παραγωγή νέας γνώσης (ερευνητικό έργο), τη διάδοση γνώσης (διδακτικό έργο), τη διοίκηση-διαχείριση των πόρων του Τμήματος συγκρίνοντας τις υποδομές του με εκείνες αντίστοιχων Τμημάτων και θα οδηγεί στη στοχευμένη ενίσχυση Τμημάτων ώστε να κλείνει η ψαλίδα μεταξύ τους,
6. να χρηματοδοτηθεί αδρά η υλοποίηση αυτού του Οράματος γιατί μόνο μέσα από την οικοδόμηση ενός Αυθεντικού Εθνικού Συστήματος Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας (αυτοί οι δύο πυλώνες είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι και δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζονται χωριστά) μπορεί να έχει μέλλον η χώρα μας. Η ύπαρξη Εθνικής Παιδείας, Εκπαίδευσης και Έρευνας απαιτεί και Εθνική Χρηματοδότηση.

Η πολιτική εξουσία θα πρέπει με κάθε τρόπο να πείσει ότι:

- όταν προτείνει αλλαγές δεν έχει στόχο να «ξεφορτωθεί» μέσω της αγοράς την ευθύνη για παροχή ποιοτικής Ανώτατης Εκπαίδευσης,
- υπάρχει ουσιαστικό δημόσιο συμφέρον για το Πανεπιστήμιο.

Γι' αυτό η εξασφάλιση της χρηματοδότησης είναι και ο δρόμος που δημιουργεί γέφυρες με τους διδάσκοντες, τους φοιτητές, τους εργαζόμενους στο χώρο των Πανεπιστημίων.

Οι Πανεπιστημιακοί Δάσκαλοι και Ερευνητές θα είναι μπροστάρηδες και αρωγοί της Πολιτείας σε μια τέτοια Εθνική Προσπάθεια.

Παρακαλούμε λοιπόν το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Δια Βίου Μάθησης να επανέλθει με ένα νέο κείμενο διαβούλευσης το οποίο θα λαμβάνει υπόψη του και θα στηρίζεται στους παραπάνω άξονες.

Η Γενική Συνέλευση του Τμήματος